

THE EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO THE EPHESIANS

1 Shíí Paul, Bik'ehgo'ihí'nań bik'ehgo Jesus Christ binal'a'á nshlíni, ínashood Ephesus golzeegee daagolíníí, aí Christ Jesus daayodlaago bíyée daanliiníí, bich'í' k'e'eshchii: 2 Bik'ehgo'ihí'nań nohwiTaa lá'íí Jesus Christ nohweBik'ehń bílgoch'oba'íí lá'íí bits'á'dí' ilch'í'gont'ééhíí bee nohwich'í' goz'ąą le'. 3 Jesus Christ nohweBik'ehń biTaa, Bik'ehgo'ihí'nań, ba'ihégosi, án yaaká'yú nagoz'ąągee nohwiyi'siziiníí bá gózhóqo dawa nohwainé', Christ biláhyú: 4 Áń biláhyú nì'goszán doo hwahá nnit'aa dadá' Bik'ehgo'ihí'nań hanánohweznil, bináál godilzigo ádaant'eego doo nt'é bee nohwaa dahgoz'ąą da doleelgo: 5 Bichagháshé daandlii doleelgo hanánohwidi'níígo nohwá ngonlchíí, Jesus Christ biláhyú, aí nohwá hát'íígo yaa bíl gozhóq, 6 Ízisgo bílgoch'oba'íí ba'ihédaandzi doleelgo, aí nohwiká'zhí' áyíílaago, biYe' bíl nzhóni biláhyú: 7 Áń bidikíí bee nchó'íí bits'á'zhí' nanánohwi'diheznii, nohwinchó' n'íí bighą nohwaa nágodet'ąą, Bik'ehgo'ihí'nań bílgoch'oba'íí ch'ída'izkaadíí bik'ehgo; 8 Áí ch'ída'izkaadgo nohwiká'zhí' áyíísi, daagondzaago lá'íí dawahá bídaagonlzigo ánohwíísi; 9 Bik'ehgo'ihí'nań hát'ííníí doo bígózi da n'íí nohwił ch'í'nah áyíílaa, da'án bíl gozhóqo

hat'jĩhí k'ehgo án ngonłchíj: ¹⁰ Goldohí biká' ngonyaágo yaaká'yú ágot'eehí ła'íi ni'gosdzán biká' ágot'eehí dawa Christ yebik'ehgo dała' áile': ¹¹ Án biláhyú aldó' nt'é nohwíyée doleehí nohwaa det'aa, dabíi hát'jĩgo dawa ła'yĩ'jĩhí k'ehgo nohwádĩhyú nohwá ngonłchíj: ¹² Néé dantsé Christ daahosiidląądíi, nłt'éego daahii'naahí bighą Bik'ehgo'ihí'nań ízisgo ye'at'éhi nnee daayidnłsı doleelgo. ¹³ Nohwíi aldó' yati' da'aníhi, yati' baa gozhóni bee hasdánohweznilı daasidohts'ąądá' daahohdłąą ni': daahosohtdłąądá' Holy Spirit bee nohwágon'ąą n'íi bee nohwiká' izkałhíi k'ehgo bee nohwígózi, ¹⁴ Ái bee Christ bidikíi bee nohwá nayihesnii n'íi nohwíyée silijzhı', nt'é yengon'ąą n'íi da'anıigo nohwíyée doleelgo bídaagonłzi, án ízisgo ye'at'éhi ba'ihégosı doleelgo. ¹⁵ Ái bighą Jesus nohweBik'ehń daahohdłąągo, ła'íi ínashood dawa nohwıl daanzhoqogo ba'ikonizjıdá', ¹⁶ Da'ákozhą Bik'ehgo'ihí'nań bich'ı' nohwa'ihénsı, nohwá da'oshkaąhgo; ¹⁷ Bik'ehgo'ihí'nań, Jesus Christ nohweBik'ehń yokaąhíi, Jesus biTaa ízisgo ye'at'ééhíi, daagonohsąągo ádaanohwile'go nohwá oshkaąh, ła'íi Bik'ehgo'ihí'nań dabíi nohwıl ch'ı'nah ádidle'go bídaagonłsı doleelgo aldó' oshkaąh: ¹⁸ Nłt'éego ágot'eehí daahohłıi doleelhíi bighą nohwıká anıiidíi bídaagonłsı doleelgo, ła'íi ínashood daanliiníi bıłgo ízisgo ágot'eehí behaldzili nohwíyée doleehí aldó' bídaagonłsı doleelgo nohwijıi yune' nohwıl ch'ı'nah ágółsı doleelhíi bighą nohwá oshkaąh, ¹⁹ Ła'íi Bik'ehgo'ihí'nań binawod ch'ıda'izkaadgo, binawod ízisgo at'éhi bee na'iziidhíi k'ehgo, néé daahohiidlaaníi

nohwá siné'go bídaagonolsi doleełhíi bigha nohwá oshkaah; ²⁰ Bik'ehgo'ihí'nań binawodíi bee Christ daztsaadi' naadiidzaago áyílaada' yaaká'yú bigan dihe'nazhińéé dahyinesdaa, ²¹ Spirits binadaant'a'íi, spirits binawodíi, dak'a'at'ééhíi, la'íi yedaabik'ehíi dawa bitisgo, doo díi goldohíi zhá biyi' da, ndi yunaásyú goldoh doleełhíi aldó' biyi', iltah at'éégo daabizhi' daawójíhíi dawa bitisgo sitiigo áyílaa: ²² Dawahá yebik'ehgo bilakt'ááh nyiné', la'íi ínashood dawa yá siziiigo bitsits'inhíi k'ehgo at'éégo aldó' ábílaa, ²³ Ínashood dawa, Christ bee dała'á daanliiníi, bits'í nliigo belalzaa, án bee dawa iltah at'éégo layi'łih.

2

¹ Begoz'aaníi doo bikísk'eh ádaanoht'ee dahíi bee, la'íi nohwinchó'íi bee nanesona' n'dá' Bik'ehgo'ihí'nań nádaahoh'na'go ánohwilaa; ² Nohwinchó'íi biyi' ni'gosdzán bika' ágot'eehíi zhá bech'ígót'i'yú bikísk'eh hohkaah ni', spirits daanchó'íi binant'a', án Bik'ehgo'ihí'nań doo daidits'ag dahíi bitahyú na'iziidíi bikísk'eh hohkaah ni': ³ Néé aldó' lahn' bitahyú nahiikai ni', nohwi'at'e' nchó'go hat'íiníi bikísk'eh ádaant'eego, nohwits'í, nohwinatsekees bilgo hat'íiyú ádaant'ee ni'; da'áik'ehgo gosiidliidá' nchó'go ádaant'ee n'íi bigha Bik'ehgo'ihí'nań nohwiniigodilé'íi nohwich'í' begoz'aa ni', nnee la'íi ádaat'eehíi k'ehgo. ⁴ Áidá' Bik'ehgo'ihí'nań, bilgoch'oba' ch'ída'izkaadhi, dážhó bil daanjoo lék'ehíi bigha, ⁵ Nohwinchó'íi bee nane'na' n'dá' Christ bil dała'á daasiidliigo daahii'naago

ánánohwidlaa, (bilgoch'oba'íí bee hasdáhkai);
⁶ Bıl dała' naadihiikaigo ánohwilaa, ła'íí Christ biláhyú yaaká'yú nagoz'aagee bıl naháataago ánohwilaa: ⁷ Áík'ehgo yunáásyú goldohíí biyi' Bik'ehgo'ihí'nań Christ Jesus biláhyú nohwaa ch'oba'go, bilgoch'oba'íí ch'ída'izkaadí ch'í'nah áidoliil. ⁸ Bik'ehgo'ihí'nań bilgoch'oba'íí bee hasdáhkai, nohwi'odla'íí biláhyú; doo dánohwíí ádaah't'ij da: Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí' nohwaa hi'né'hi at'éé: ⁹ Doo nohwinasdziidíí bee da, áík'ehyúgohíí dńko nńee ła' ída'odlíí hileeh. ¹⁰ Bik'ehgo'ihí'nań nanohwik'ída'iziidíí daandlij, Christ Jesus biláhyú nłt'éégo ánadaahiit'ijıl doleelgo ánohwilaa, áík'ehgo bikísk'eh hiidaal doleelgo Bik'ehgo'ihí'nań nohwá ngonłch'ij lėk'e. ¹¹ Áí bigha díí bėnádaahniih, doo Jews daanohl'ij dago daagosolij, circumcise ádaabi'deszaahíí, doo circumcise ádaanohwi'deszaa dahi daanohwiłnii, áí circumcisionhíí nńee bigan zhá bee kots'í nabik'isdziidi; ¹² Áídá' Christ doo bídaagonłsı da ni', nanidí' daanohl'ijgo doo Israel hat'í'í daanohl'ij da, Bik'ehgo'ihí'nań nt'é yee yągon'áa n'íí doo nohwíí nohwá da ni', doo hayú nohwá ch'ígót'í' da ni', ni'gosdzán biká' nahkai ndi Bik'ehgo'ihí'nań doo bıl daanohl'ij da ni': ¹³ Łahn' nzaadyú daanohl'ij ni', ndi k'adíí Christ Jesus bíyéé daasolijgo, Bik'ehgo'ihí'nań bit'ahgo ánadaanohwizdlaa, Christ bidikíí bee. ¹⁴ Áń nohwá ilch'ı'gont'ééhíí nlij, da'án Jews daandliiníí ła'íí doo Jews daanohl'ij dahíí dała'á ádaanohwizlaa, ła'íí nohwigizhgee bigha ilts'á'zhı' ádaant'ee n'íí k'ihzhı' áyıláa, nohwigizhgee tsée bee

ilt'iíní k'ihzhí' áyílaahíí k'ehgo; ¹⁵ Begoz'aaníí biyi' itah at'éégo bikísk'eh ádaant'ee n'íí bighá ik'edaadin'níí n'íí Christ bits'í bee k'ihzhí' áyílaa; áídí' nnee naki n'íí dała'á ánáyíidlaahíí k'ehgo néé Christ bee dała'á ánánohwidlaa, áík'ehgo nkegohen'áá nágosdlíí. ¹⁶ Néé naki hat'i'íí daandlíí n'íí tsí'ílna'áhi biláhyú dała'á daasiidlíígo, Bik'ehgo'ihí'nań bíł k'íí nádaasiidlíí, áík'ehgo ik'edaadin'níí n'íí aął bengonyáá: ¹⁷ Nzaadyú daanohlíí n'íí, ilhánégo daandlííhíí bíłgo Jesus nkegohen'ááníí yaa nohwíl nagolní'go nyáá. ¹⁸ Áń bighá daanohwigha Holy Spirit dała'áhi biláhyú nohwíTaa bich'í' ha'áhiikáhgo ha'ágót'i'go nohwá alzaa. ¹⁹ Áí bighá k'adíí doo łahdí' nnee daanohlíí da, doo nnee łahgo hat'i'í daanohlíí da, áídá' nnee Bik'ehgo'ihí'nań báhadaadeszaahíí bíł dała'á hat'i'í daasolíí, Bik'ehgo'ihí'nań bichagháshé daasolíí; ²⁰ Jesus binadaal'a'á łá'íí Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziid n'íí k'íh bit'ááh łedn'aahíí k'ehgo daanlíígo, biká' nohwí'dest'íhíí k'ehgo ádaanoht'ee, Jesus Christ dabíí hágon'áágee tsée dantsé si'áni nlíígo; ²¹ Áń biláhyú dágoz'áą nt'éégo ładaasnilgo alne', nohweBik'ehń biláhyú godiyíhgo k'íh biyi' da'ch'okaąhíí goleeh: ²² Áń biláhyú nohwíí alódó' itah nohwí'dest'í, Bik'ehgo'ihí'nań yi'í ngoléehíí bighá ágolne', Holy Spirit biláhyú.

3

¹ Áí bighá shíí Paul, Jesus Christ bighá, łá'íí nohwíí alódó' doo Jews daanohlíí dahíí nohwighá ha'ásítíí, ² Bik'ehgo'ihí'nań bíłgoch'oba'íí nohwíl ch'í'nah ashle'go shaidin'ááníí ba'íkodaanohsı

lání shí: ³ Doo bígózi da n'íi shí ch'í'nah áyílaago shí ígoziid; (ílk'idá' ayáhágo nohwich'í' bek'eshiilchíígo nohwił nagosisni' ni'; ⁴ Ái daahohshíígee Christ ye'at'ééhíi doo bígózi da n'íi bígosíłsiidíi nohwíi bídaagonołsi doleel,) ⁵ Ái doo ánídá' goldohíi biyi' ni'gosdzán biká' nnee doo hwahá bí ch'í'nah ádaalne' da ni', áídá' k'adíi Bik'ehgo'íhi'nań binadaal'a'á la'íi binkááyú yádaakti'íi daadilzihií Holy Spirit bee bí ch'í'nah ádaagoszaa; ⁶ Doo Jews daanlii dahíi, Jews daanliinií bígo Bik'ehgo'íhi'nań bits'á'dí ágot'eehíi dała' daabíyéé doleel, dała' Christ bí dała'á daanliigo bits'í dała'á daanlii doleel, la'íi Bik'ehgo'íhi'nań Jews daanliinií yágon'áanii Christ bíláhyú yati' baa gozhóni bee doo Jews daanlii dahíi alód' daabíyéé doleelgo bí ch'í'nah ádaagoszaa: ⁷ Ái yati' baa gozhóni baa yashti'go áshi'delzaa, Bik'ehgo'íhi'nań bígoch'oba'íi shaa yiné'íi bee, binawodíi shinkááyú na'iziidgo. ⁸ Nnee Bik'ehgo'íhi'nań báhadaadeszaahíi doo ízisgo at'éé dahíi dawa shíi dábičh'í'gee siitíi ndi doo Jews daanlii dahíi bitahyú Christ bee nohwiya daagozhóóni doo bígonołsih at'éé dahíi baa yashti'go Bik'ehgo'íhi'nań bígoch'oba'íi shaa det'aq; ⁹ La'íi Bik'ehgo'íhi'nań Christ bíláhyú dawa áyílaahíi, ni'gosdzán alzaadí yushdí godezt'i'go ngonłchíinií doo bígóziigo áyíłsi da n'íi, hagot'éégo at'ééhíi shíi nnee dawa bí ch'í'nah ashł'go shaa det'aq: ¹⁰ Áik'ehgo ínashood dawa Christ bee dała'á nlíni bíláhyú spirits binadaant'a'íi la'íi binawodíi yaaká'yú nagoz'aqagee Bik'ehgo'íhi'nań bigoya' iltah at'éhi yídaagołsi doleel, ¹¹ Ái

dahazhí' goz'áni Bik'ehgo'ihí'nań yengon'áání bik'ehgo layiilaa, Christ Jesus nohweBik'ehń biláhyú: ¹² Áń daahohiidlaago doo daasiite'go da, doo nídaahiildzidgo da Bik'ehgo'ihí'nań bich'í' ha'áhiikáhgo nohwá ha'ágót'i'. ¹³ Áík'ehgo nohwichá goyéégo shich'í' nagoyaahíí bighá doo hayaa ádaanoht'ee da le', áí bee lán da'nohlíj. ¹⁴ Díńko bighá Jesus Christ nohweBik'ehń biTaa bich'í' hishzhíízh, ¹⁵ Áń bichágháshé yaaká'yú daagolíníí hik'e ní' biká'yú daagolíníí dawa bee daaholzéhi, ¹⁶ Da'án ízisgo ye'at'éhi ch'ída'izkaadhíí bik'ehgo biSpirit bee nohwiyi'siziinií nalwodgo nohwá áile' doleelgo nohwá daahoshkáah; ¹⁷ Nohwi'odlă' bee Christ nohwijíí biyi' yune' golíí le'; áík'ehgo í'ijóóníí bee nohwikeghad golíigo nldzilgo sozjigo, ¹⁸ Nohwíí ínashood dawa bílgo Christ bi'ijóóníí nanigodí', ts'í' nangodí', ts'ídagodí', ts'íyaago ádaahosahíí bee nohwíl bígózi doleelgo; ¹⁹ Ła'íí Christ bi'ijóóníí, be'ígózi yitis nel'aq ndi, bídaagonolsi doleelgo, áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań ye'at'éhi dawa bee ádaanoht'ee doleelgo nohwá da'oshkáah. ²⁰ Daahókeedíí la'íí natsídaahiikeesíí dawa bíí zhá yitis nel'aqgo áile', binawodíí nohwiyi' na'iziidhíí k'ehgo, ²¹ Dabíí zhá Christ Jesus biláhyú, goldohíí dawa biyi', ínashood daanliinií dawa ya'ihédaanzigo daayidnłsi doleel, doo nnágont'i'go da. Doleelgo at'éé.

4

¹ Áík'ehgo shíí, nohweBik'ehń bighá ha'ásítíínií nánohwoshkáah, nohwíká ánniidíí bikísk'eh nldzilgo hohkaah le', ² Ídaa daagoch'iyolba'go, nohwijíí

yune' isht'egodnt'éégo, n'zaad bádaagohoh'aal le', l'il daanohjooqgo ilch'i' hadag ádaanoht'ee le';
³ Holy Spirit bee da'á ádaanoht'ee ilch'i'gont'ééhí be'ádaanoht'ee doleelgo nyeego nabik'ída'ohsiid.
⁴ Christ biláhyú da'á daanohl'i, Holy Spirit aldó' da'á, da'áik'ehgo aldó' daanohwigha ihi'naa doo ngonel'aa dahíi ndaahol'i doleelgo nohwíká ánniid;
⁵ NohweBik'ehn da'á, nohwi'odla' da'á, nohwibaptism da'á, ⁶ Bik'ehgo'ihí'na' da'á, daanohwigha nohwiTaa, án dawa yitisgo nlíni, dawa yil nlíni, daanohwigha nohwiyi' golíni.
⁷ Bik'ehgo'ihí'na' bilgoch'oba'íi iltah at'éhi da'á daantijee nohwaa daizné', Christ nohwainé'íi k'a'áholáago. ⁸ Áik'ehgo gádi'nii, Wá'yú bil onágodzaad' isnáh daanli' n'íi láago yádih onádaago, nnee yaaká'dígo yaa daagodez'aa l'ék'e. ⁹ (Wá'yú bil onágodzaa ch'iniiyúgo, lahn' áidí' ni'gosdzán yuyaa bil nkegonyáhi lán shi. ¹⁰ Bil nkegonyááhíi da'án yaaká'yúhíi n'zaadyú dábitiséyú bil onágodzaahi at'éé, aal laile' doleelhíi bigha.) ¹¹ Bik'ehgo'ihí'na' nnee yaa daizné'íi iltah ádaat'ee: la' binal'a'á daanliigo yaa daagodez'aa; la' binkááyú nada'iziidgo; la' yati' baa gozhóni yaa nadaagoln'igo; la'íi la' ínashood yinádaadéz'ijgo bil ch'ídaago'aahgo; ¹² Ínashood hadaadeszaago nlt'éégo Bik'ehgo'ihí'na' yá nada'iziid doleelgo, yati' baa gozhóni baa na'goni' doleelgo, la'íi ínashood dawa Christ bits'í nliiníi nldzilgo ádaile'go baa daagodez'aa; ¹³ Áik'ehgo daanohwigha nohwi'odla' bee da'á daahiidleeh, Bik'ehgo'ihí'na' biYe' nlt'éégo bídaagonlzih, nnee báya'án hileehíi k'ehgo n'éé Christ bits'í

daandliigo án bee báyán daahiidleehgo Christ ye'at'éehíí dawa be'ádaant'eego daahiidleeh:
 14 Doo dayúweh chagháshé daanliihíí k'ehgo ádaant'ee da le', iltah at'éégo ilch'ígót'aahíí bee doo ilts'á' nohwil ánágoyol da le', nnee nadaach'áhi léda'ilchoogo ilch'ídaago'aahíí yee nohwiká daadihésbìh, k'izé'daanohwidilteeh hádaat'iiníí, áí doo ídaayíls'aa da le'; 15 Áídá' lìl daanjoo go da'anii ágot'eehíí bee yádaahiilti' le', kotsits'in kots'í yebik'ehíí k'ehgo Christ nohwebik'ehgo bìl dala'á daandleehgo án biláhyú daandzéél le':
 16 Nohwits'í lǎágo ilghadaadit'aahíí la'íí its'id bee daalotǎ'íí gólíí, dawa nlt'éégo nadaakidziidyúgo nlt'éégo daandzeel, ágát'éégo nées Christ bits'íhíí daandliigo dabíí bee daalóntǎ', la'íí lìl daanjooníí bee nées Christ bits'íhíí daandliiníí nchaa daahiidleeh. 17 NohweBik'ehín biláhyú hasdziihgo gánohwiłdishnii, Kodí' godezt'i'go doo Jews daanlii dahíí da'ilínégo natsídaakesgo hikaahíí k'ehgo doo hohkaah da le', 18 Binatsekeesíí yee doo daago'íí da, doo bìl ídaagozì dahíí bighǎ Bik'ehgo'ihì'nań bits'ǎ'dí' ihì'naahíí yits'ǎ'zhì' ádaat'ee, bijíí biyi' chagołheel benagoz'aahíí bighǎ:
 19 Bijíí nt'iz silii go nchǎ'íí doo yich'í' t'ǎazhì' ádaat'ee dago yaa ádaadest'ǎǎ, nchǎ'go ánadaat'íihíí zhǎ bìl daank'tee daasilii. 20 Áídá' nohwihíí ágágot'eehíí doo Christ bits'ǎ'dí' bídaago'ǎǎ da; 21 Da'anii ba'ikodaanohtsì lèk'eyúgo, Jesus biláhyú da'anii ágot'eehíí nohwil ch'ídaagoz'ǎǎ lèk'eyúgo: 22 Doo ánídá' nchǎ'íí be'ádaanoht'ee n'íí yó'odaagodoh'aah, áí k'izé'idilteehgo nchǎ'íí zhǎ hát'íígo da'ilíí hileeh; 23 Nohwinatsekeesíí,

nohwiyi'siziiní bilgo áníidégo nohwá ánáolne';
 24 Áníidégo be'ádaanoht'eehíí ádaagohdle', áí
 Bik'ehgo'ihí'nań k'ehgo dábik'ehyú át'éégo la'íí
 da'aníi dilzihgo alzaa. 25 Áík'ehgo léda'olchoohíí
 yó'odaagodoh'aah, dała'á nohtijgee nohwit'ahdí'
 daagolíníí da'aníi ágot'eehíí yee lił nadaagolmi':
 nnee bits'í dała'á ndi laayú henlááhíí k'ehgo
 néé iltah at'éégo ádaant'ee ndi dała'á hahiit'í'.
 26 Dahagee hadaashohkeegee dénehq'égo
 ágot'eehíí yeh nohoł'é' hela': hadaashohkeehíí
 bił ya'ái owáh hela': 27 Ch'iidn nant'án doo bá
 goz'aago ádaagonolsi da le'. 28 Hadín in'ijhií doo
 dayúweh in'ijh da le': áídá' dabíi bigan yee nlt'éégo
 na'iziid le', hadín nt'é yídił nliiníí la' yaa yiné'
 doleelhií bigha. 29 Yati' nchq'íi doo la' nohwizé'dí'
 behagohigháh da le', áídá' yati' nlt'éhi zhá, hadag
 ádaakole' doleelgo, hadíi daidits'agíi bee biyaa
 gozhqó doleelhií bigha. 30 Bik'ehgo'ihí'nań biHoly
 Spirit doo bił gozhqó dago doo ádaanolsi da le',
 áń bee nohwiká'iskał, ch'ínánohwi'niłhií bijijzhi'.
 31 Nohwił daagoshch'iihií, nohwínágochijhií,
 hadaashohkeehíí, hagołdohíi, nchq'go yádaakt'íi,
 la'íi da'oh'ni'go natsídaahkeesíi dawa bee
 nohwits'á' gonogháh: 32 Łaadaach'ohba' le',
 laatédaht'ii le', Bik'ehgo'ihí'nań Christ bigha
 nohwinchq'híi bigha nohwaa nágodez'aqhií
 k'ehgo nohwíi aldo' laa nádaagodenoh't'aah le'.

5

1 Áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań bichagháshé bił
 daanzhónihíi daanołijgo Bik'ehgo'ihí'nań
 beda'ol'ij; 2 Christ bił daanjqohíi k'ehgo

lil daanohjooogo hohkaah, án likagolchiníí Bik'ehgo'ihí'nań daach'okaahgo baa hi'né'híí k'ehgo zesdiigo Bik'ehgo'ihí'nań nohwá ya'adet'aa.

³ Áídá' nant'í' na'idaahíí, ncho'go natsíts'ikeesíí, dawahá dayúwehégo idáhách'it'iiníí, dała'á ndi doo bída'oltah da, ínashood Bik'ehgo'ihí'nań bá hadaadeszaago doo ágádaat'íí bik'eh da;

⁴ İlkóhgo yati'íí, yati' da'ílinéhíí, dawahák'e ách'iniihíí doo ádaadohnií bik'eh da: áídá' Bik'ehgo'ihí'nań ahíyi'e daabildohniigo nkt'éé.

⁵ Díí bídaagonoksí, hadín nant'í' naghaahíí, ncho'go at'ééhíí, dawahá dayúwehégo idáhát'íiníí, aí da'íliné daayokaahíí, án Christ bilakt'áhgee begoz'aaníí, da'ái Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee begoz'aaníí doo itah bíyéé da doleel.

⁶ Dahadín biyati' da'ílinéhíí izanołt'é' hela': aí bigha dabíí zhá daabik'ehíí Bik'ehgo'ihí'nań biniigodilé'íí yiká'zhí' áile'.

⁷ Áík'ehgo ágádaat'eehíí doo itah daanohlíí da le'.

⁸ Łah chagołheel zhinéé daanohlíí ni': k'adyúgo nohweBik'ehn binkááyú idindláád zhinéé daasolíí: áík'ehgo got'ini biyi' hikahíí k'ehgo hohkah;

⁹ (Holy Spirit nnee nayik'í'iziidyúgo, nkt'éégo ágot'eehíí, dabik'ehyú ágot'eehíí, la'íí da'aniigo ágot'eehíí biyi' begoz'aago áile';)

¹⁰ NohweBik'ehn hant'é bil goyilshóq doleelíí bídaagonoksíih.

¹¹ Doo chagołheel zhinéégo da'ílinégo ánadaat'ííhíí k'ehgo ánadaaht'íí da, áídá' ágánágot'ííhíí nnee bil ch'í'nah ádaanoksigo bígózi le'.

¹² Nagont'í'yú ánadaat'ííhíí bích'iltahyúgo ndi bik'ee idaayágosí.

¹³ Dawahá ch'í'nah alzaahíí idindláádíí bee bígózi: dawahá hit'iiníí idindláádíí bee hit'íí.

¹⁴ Áík'ehgo gáníigo dahgoz'aa, Ihoshíí,

ch'ínándzíd, dasíntsáádí' nádndáh, Christ níká'zhì' idindláádgo áile'. ¹⁵ Hagot'éégo hohkahíí baa daagonohsaa, nnee doo daagoyáá dahíí doo k'ehgo da, áídá' daagoyáni hikahíí k'ehgo hohkah, ¹⁶ Díí yolkahíí biyi' doo nzhqo dahíí zhá begoz'aahíí bigha goldohíí ilíigo ádaanoksí. ¹⁷ Ídaa daagonohdzaa le', nohweBik'ehn nohwá hát'íníí bídaagonoksíh. ¹⁸ Wine nohwíl nádaagodołhis hela', áí dénch'go kodilteehi at'éé; áídá' Holy Spirit nohwee hadaalk'ilgo nłdzilgo bee nasozíí le'; ¹⁹ Siníí Bik'ehgo'ihí'nań biyati' biyi'dí'hi, Bik'ehgo'ihí'nań ba'ihégosiníí, la'íí ínashood biyiníí bee ilch'í' da'doh'aał le', nohwíl daagozhóqo nohwíí biyi'dí' nohweBik'ehn bich'í' da'doh'aał le'; ²⁰ Dábik'ehn Bik'ehgo'ihí'nań nohwiTaa bich'í' dawahá ba'ihédaanohsí le', Jesus Christ nohweBik'ehn bizhi' biláhyú; ²¹ Bik'ehgo'ihí'nań daadinoksigo daaldohs'ag le'. ²² Isdzané daanohłiníí, daanohwiká' daadohts'ag le', nohweBik'ehn daadohts'agíí k'ehgo. ²³ Nnee bi'aa yá sizíigo bi'aahíí bitsits'ini at'éé, Christ ínashood dawa yá sizíigo bitsits'ini at'ééhíí k'ehgo: ínashood daanliiníí dawa Christ bits'í nłjigo áí hasdá'iiníí at'éé. ²⁴ Áík'ehgo ínashood dawa Christ daidits'agíí k'ehgo isdzané daanliiníí aldo' dawahá bee biká' daidits'ag le'. ²⁵ Da'aníí ínashood daanliiníí ląá ndihíí Christ biláhyú dała'á at'éé, Christ áí bıl nzhqogo ya'idet'aahíí k'ehgo nnee daanohłiníí, daanohwi'aa nohwíl daanzhoq le'; ²⁶ Tú bee taats'idígisíí k'ehgo áí ínashood dała'á at'ééhíí Christ biyati' yee taayigisigo idáhaididle'híí bigha ya'idet'aa, ²⁷ Doo hayú dinojizhgo da,

doo hayú baa dahts'idilhilgo da, dant'éhéta dénchq'éhíí da'ádih; áídá' dilzihgo, dánkt'éé nt'éégo, bits'á'dindláád siljigo ídaayi'né' doleelhíí bigha ya'idet'aa. ²⁸ Da'ágát'éégo nnee bi'aa bil daanzhqq le', dabíí bits'ihíí k'ehgo. Hadín bi'aa bil nzhooníí dabíí ídíl njóni at'éé. ²⁹ Nnee doo la' dabíí bits'í bil nchq' da; áídá' nkt'éégo áyílsigo bil nzhqqgo yínádéz'ij, nohweBik'ehń ínashood dawa dabíí bee dała'á nliigo bits'í k'ehgo at'éhi ágát'éégo áyílsj, ³⁰ Néé dała'á daantijgee Christ la' bits'í daandlijhíí bigha, bitsj' hik'e bits'in k'ehgo. ³¹ Áí bigha nnee bitaa hik'e báá bilgo yits'á' dahdigháhgo bi'aa yíhiigháh doleel, áík'ehgo naki dilt'ee n'íí dała'á nádleeh doleel. ³² Díí dážhó doo bigózini at'éé da: Christ hik'e ínashood láá ndihíí Christ biláhyú dała'á at'éhi áldishnii. ³³ Áídá' dała'á daanohtijgee gádaanohwiłdishnii, Nohwi'aa nohwił daanzhqq le', dabíí ídíl njqphíí k'ehgo; la'íí isdzáné biká' daayidnłsj le'.

6

¹ Chagháshé daanołłini, nohwitaa nohwimaa bilgo daadohts'ag le', nohweBik'ehń bil dała'á daanołłijhíí bigha: ágádaanoht'eego nkt'éé. ² Bik'ehgo'ihinań yegos'aaníí dawa bitahyú dantsé nt'éhéta nohwá ádishłil nohwiłniidíí díínko dahgoz'aa, Nitaa nimaa bilgo dínłs le'; ³ Áík'ehgo niyaa gozhóq doleel, ni'gosdzán biká' nzaadyú hinnáá doleel. ⁴ Nnee daanołłinií, nohwichagháshé doo bil daadohtehgo bídaagoyłchijj da: áídá' nohweBik'ehń bik'ehgo nohwichagháshé doo dávik'ehyú ádaat'ee dagee

bich'í' yádaakti'go bił ch'idaagonoh'aahgo bihołnaa.
⁵ Nada'ohsiidíí, ni'gosdzán biká' bánada'ohsiidíí da'ánííyú ádaanoht'ee, daadohtłídá' nohwiini' dahąhgo, nohwijíí da'at'éhé bee, Christ bá nada'ohsiidhíí k'ehgo; ⁶ Doo bánada'ohsiidíí binadzahgee zhá ágádaanoht'ee da, doo nnee bił daagonokshóqhií zhá bighą da; áídá' Christ bánada'ohsiidíí daanołłigo nohwijíídí' Bik'ehgo'ihí'nań dahát'ííyú ádaanoht'ee; ⁷ Nt'éhéta ádaał'iiníí Bik'ehgo'ihí'nań bá ádaał'íihíí k'ehgo nohwil daagozhóqogo ádaał'íi, doo nnee bá ádaał'íihíí k'ehgo da: ⁸ Díí bídaagonoksi, nnee nłt'éégo adzaayúgo, Bik'ehgo'ihí'nań da'áik'ehgo nłt'éégo bich'í' nahinił, isnáh nliiníí dagohíí doo isnáh nlii dahíí. ⁹ Nohwíí nant'án daanołłiiníí, nohwá na'iziidíí da'áik'ehgo bich'í' ádaanoht'ee le', doo dayúweh goyéégo bee nadaagoh'aa da: nohwíí áldó' nohwiNant'a' yaaká'yú gólíí bídaagonoksi; án doo nnee il'anigo yaa natsekees da. ¹⁰ Iké'yúhíí, shik'ííyú, nohweBik'ehń dák'a'at'éhi binawodíí bee nłdzilgo nasozíi. ¹¹ Bésh diyagé Bik'ehgo'ihí'nań nohwainé'íí dawa ádaagohdle', ch'iidn nant'án nohwich'í' nach'aagee nłdzilgo nasozíi doleelhií bighą. ¹² Doo nnee daanliiníí bich'í' nadaagonłkaad da, áídá' spirits binadaant'a'íí, binawodíí, díí ni'gosdzán biká' chagołheekíí binadaant'a'íí, ła'íí spirits daanchq'íí yúdahyú gólíni bich'í' nadaagonłkaad. ¹³ Ái bighą bésh diyagé Bik'ehgo'ihí'nań nohwainé'íí dawa ádaagohdle', nagontł'ogíí bijíi nasozíi doleelhií bighą, áik'ehgo ałł ádaasolaago t'ah nasozíi doleel. ¹⁴ Da'anii ágot'eelhií bee nohwizis ádaagohdle'go

nasozij, la'íi dábik'ehyú ágot'eehíi bee besh nohwitil naztaago ádaagohdle'; ¹⁵ Yati' baa gozhóni bee nkegohen'ááhíi nohwikee bee hadaadeszaa le'; ¹⁶ Da'itiséyú nohwi'odla' bee nohwinadíh dahdaadohtijh, aí bee k'aa' dílti'i ch'iidn nant'án yidílt'ohíi daanohtsees doleel. ¹⁷ Ádí' besh ch'ah bee hasdá'ildéhi ádaagohdle', la'íi besh be'idíltishé Holy Spirit nohwainé'íi dahdaadohtijh, aí Bik'ehgo'ihí'nań biyati'hi at'éé: ¹⁸ Holy Spirit biláhyú dáda'ohkaah nt'éé, nohwijíidí' dahot'éhé bee da'ohkaahgo Bik'ehgo'ihí'nań bída'dohkeed, daadeh'íigo ínashood dawa doo hagee ngont'ígo da bá da'ohkaah; ¹⁹ Shíi áldó' shá da'ohkaah, Bik'ehgo'ihí'nań yati' shizayiniile', doo siste' dago yati' baa gozhóni biyi'dí' doo bígózi da n'íi ch'í'nah ádaashle' doleelgo, ²⁰ Shíi, yati' baa gozhóni bee nagoshni'go shi'dol'aadhíi bigha dahshi'destl'oggo ha'ásitíi; doo siste' dago dáyashti' le'at'ééhíi k'ehgo yashti' doleel shá da'ohkaah. ²¹ Hago ánasht'ííhí la'íi hago ánsht'eehíi bídaagonosi doleelgo Tíkikas, nohwik'isn nohwil daanzhóni, begondliigo nohweBik'ehn yána'iziidi, dawa yaa nohwil nagolni' doleel: ²² Áń nohwich'í' híl'áad, hago ádaant'eehíi bídaagonosi doleelhíi bigha, áik'ehgo nohwijíi yil daagoyikshóq doleel. ²³ Ik'íyú daanlíni ilch'í'gont'ééhíi bee bich'í' goz'aa le', la'íi il'ijóóníi odla' bilgo áldó' bee bich'í' goz'aa le', aí dawa Bik'ehgo'ihí'nań nohwiTaa, Jesus Christ nohweBik'ehn bilgo bits'á'dí'hi at'éé. ²⁴ Jesus Christ nohweBik'ehn da'anii bil daanzhooníi dawa Bik'ehgo'ihí'nań bilgoch'oba'íi bee bich'í' goz'aa le'. Doleelgo at'éé.

**The New Testament of our Lord and Saviour
Jesus Christ
New Testament in Apache, Western (US:apw:Apache,
Western)**

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Western Apache (Apache, Western)

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2012, Wycliffe Bible Translators. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Apache, Western

© 2012, Wycliffe Bible Translators. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-21

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 2 Aug 2022

22cab38e-86e0-5c5b-8972-5c0fa467c049